

3. Смирницкий А.И. История английского языка (Средний и новый период): курс лекций Москва: Изд-во МГУ, 1965. 138 с.

4. Смирницкий А.И. Синтаксис английского языка. Москва: Изд-во МГУ, 1957. 286 с.

Машкевич А.А.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

(Київ, Україна)

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТАВТОЛОГІЧНИХ СПОЛУЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

Термін *тавтологія* давно увійшов у широкий вжиток, проте сприймається неоднозначно. Випадкове зіткнення слів одного кореня насторожує вимогливий смак, який вбачає у ньому невиправдану надмірність, мовну бідність, незнання сенсу слів. І все-таки немає підстав для висновку, що тавтологія суперечить мовній природі і естетичному смаку людини. Тавтологія складалася століттями в мовній діяльності народу. Нормативними стали численні тавтологічні сполучення, в яких смислова надмірність вже не відчувається. Тавтологічні сполучення з їх прагматичним потенціалом надають висловлюванню особливого забарвлення, відповідно до інтенцій мовця, що свідчить про їх важливість у комунікативному процесі [2].

Для отримання дефініції тавтології як стилістичної фігури варто залишити в стороні словотвірний, фразеологічний і граматичний повтори оскільки вони не мають відношення до фігуративної будови мови. Тавтологія як стилістична фігура – це часткове змістове дублювання через повторення однокореневих слів: *Et maintenant, quand je me souviens ce souvenir, j'ai peur. Il n'est voisin qui ne voisine.*

Тавтологія являється стилістичним засобом, який підсилює дієвість мови. Такими тавтологічними сполученнями, позначеними особливою

експресією користуються у розмовній мові, та вживають у фразеологізмах: *coûte que coûte, de deux jours en deux jours, à qui mieux mieux, à la guerre comme à la guerre, passer de bouche en bouche, à tort et à travers, jeter feu et flamme.*

Загальна функція тавтології як стилістичної фігури – акцентувати поняття, що лежить в основі кореневої частини повторюваних слів. Тавтологічний повтор може надавати висловлюванню особливу значущість, афористичність: *Tout est bien qui fini bien / Добре те, що добре закінчується.* Як джерело мовної експресії, тавтологія особливо дієва, якщо однокореневі слова зіставляються як синоніми: *Qui se ressemble s'assemble*, антоніми: *apprendre / désapprendre*. Тавтологія зустрічається в різних стилях мови, але найчастіше в мові художньої літератури, де вона виконує різноманітні змістові та емоційно-експресивні функції.

Тавтологія у французькій та українській мовах є структурою, яка об'єднує одиниці відношеннями тотожності або подібності, і репрезентує морфологічний, лексичний і синтаксичний рівні мови. Тавтологія функціонує як з'єднання синтаксем (*On est comme on est / Що є, то є*), лексем (*A la guerre comme à la guerre / На війні, як на війні*), морфем (*jouer au jeu / танцювати танок*).

У французькій та українській мовах тавтологічні сполуки різняться: а) тотожністю форми, тотожністю значення; б) тотожністю форми, подібністю значення; в) відмінністю форми, тотожністю значення; г) відмінністю форми, подібністю значення. За структурним і семантичним критерієм з тавтологією зближуються такі надлишкові вирази: повтори, кліше, стереотипи, синоніми. В основі тавтології лежить фактор повторної номінації у тотожній формі і тотожному значенні. Типологічно тавтологічні сполучення згруповано у різноманітні структурно-семантичні класи: атрибутивні структури, структури з предикативним подвоєнням, структурні та компаративні тавтології, формальні та приховані сполучення. Тавтології класифікують за

морфологічною природою повторюваного елемента: іменникові, прикметникові, займенникові.

Розрізняють формально-граматичну тавтологію, або повторення спільнокоренових слів і семантичну тавтологію, або повторення слів з однаковим значенням [1]. Семантична тавтологія ґрунтується на непрозорості значень запозичень (меню страв, *garantie absolue, confrontation directe*), поєднанні гіпоніма й гіпероніма (у лютому місяці, *brouillard brumeux*), повторення однієї із сем або її відтінків (більш кращий, *ajoutez un additionnel*). Тавтологія реалізує формальну і змістовну сторони комунікації: шляхом повторення лексеми (формальний показник) і шляхом переосмислення значення, залучення конотативних, асоціативних елементів значення.

В основі використання тавтології у французькій та українській мовах закладені можливості підвищення прагматичного потенціалу висловлювання, зокрема, його інформативності, прогнозування інтенцій адресанта, інтенсифікації значення і експресивності висловлювання. Тавтологічні сполучення здатні посилювати, розширювати / звужувати значення, всебічно характеризувати об'єкти і явища. За допомогою тавтології мінімізується великий обсяг інформації. Шляхом повторної номінації акцентується увага адресата на важливих елементах.

Тавтологія в мові письменників, публіцистів, ораторів, як правило, обумовлена контекстом. Це не механічне повторення, не банальне дублювання вже вербалізованого поняття. Тавтологія функціонує тут як стилістичний прийом. Таке повторення завжди щось додає, уточнює або експресивно підкреслює.

Французька розмовна мова являється невимушеною та емоційною і часто містить компоненти, які не несуть ніякого інформативного навантаження, але необхідні в ній для зв'язку з адресатом, з попередніми репліками. Ці фрази являються надлишковими, вони відсутні в ідентичній українській фразі. Такі «вигукові» компоненти, як *non, quoi, tiens*, займають

перше місце серед надлишкових компонентів[3]. Також мовна свідомість французів виявляється у їх філософському ставленні до реальності, прагненні до свободи, незалежності, в умінні насолоджуватися життям (*joie de vivre*), оптимізмі. Саме цей суб'єктивізм знаходить своє відображення у використанні тавтологічних парних поєднань: *clopin-clopant; un sou est un sou; les enfants sont les enfants*.

Тавтології виконують низку прагматичних функцій у комунікації: вони встановлюють ієрархію смислів висловлювання, фокусують увагу на головному в повідомленні, посилюють емоційний та естетичний ефект, встановлюють зв'язки між елементами висловлювання, забезпечують зв'язність тексту.

Література

1. Культура фахового мовлення : Навчальний посібник / За ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці : Книги-XXI, 2006. – 496 с.
2. Пономарів О. Стилїстика сучасної української мови: навч. посібник / О. Пономарів. – К. : Либідь, 1992. – 239 с.
3. André-Larochebouvy. La conversation quotidienne. – P. : Didier, 1984. – 196 p.

Сергієнко Ю. В.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

(Київ, Україна)

ПРИКМЕТНИК ТА ЙОГО МОРФОЛОГІЧНИЙ СКЛАД

Ще в давні часи люди помічали, що слова, які вони використовували у рідній мові, означають різне. Одні слова називають предмети, інші – дію, процес, треті – якість та особливість предметів.

В елліністичну епоху (III-II ст. до нашої ери) утворилась так звана олександрійська школа граматики, яка на чолі з Аристархом Самофракійським розробила першу в історії класифікацію. У ній прикметник відсутній, що в цілому відображує типову особливість грецької мови. Там